

Kronika • Chronicle

Prof. A. Petkevičius – žolininkystės mokslininkas, pedagogas, pilietis

2019 m. gruodžio 4 d. sukako 100 metų, kai gimė žinomas žolininkystės mokslininkas ir pedagogas profesorius habilituotas daktaras Antanas Petkevičius.

Būsimojo profesoriaus tėvai nuo 1917–1918 m. suirutės buvo pasitraukę į Sibirą, kur Jakaterinburgo srities Kamyslovo rajono Ertraskio kaime 1919 m. ir gimė vyriausias sūnus Antanas. Amatininko šeimoje augo trys broliai, iš kurių vienas mirė vaikystėje, ir sesuo. Sukaupę šiek tiek pinigų, Petkevičiai 1922 m. grįžo į Lietuvą. Iš pradžių apsisustojo Rokiškio rajone, iš kur buvo kilusi mama, o 1925 m. persikėlė į Marijampolės apskrityje netoli Jūrės miestelio esantį Kirsnakaviznos kaimą. Ten nusipirko nedidelę sodybą su 10 arų daržu.

Tėvai vertėsi siuvėjo amatu, šeima gyveno sunykiai, nuomavosi nedidelį sklypelį žemės ir laikė

karvę. 1932 m. Antanas baigė Jūrės miestelyje esančią pradžios mokyklą, kurios mokytoja Bronė Žemaitienė anksti pastebėjo neeilinius mokinio gabumus ir didžiulį smalsumą.

Pirmąsias gamtos pažinimo pamokas būsimasis profesorius gavo savo tėviškėje vasaromis gandydamas karves ir dirbdamas įvairius ūkio darbus. Tolimesniems vyriausiojo sūnaus mokslams tėvai pinigų neturėjo, todėl tik geradarės mokytojos B. Žemaitienės moralinės ir materialinės globos dėka Antanas pateko į Kauno jėzuitų gimnaziją. Gimnazistas Antanas sėdėjo viename suole su būsimoju Lietuvos kardinolu Vincentu Sladkevičiumi, kasmet varžėsi su juo dėl geriausio klasės mokinio vardo. Geros žinios ir gebėjimas jas aiškiai perteikti kitiems padėjo jam truputį prisidurti pragyvenimui – po pamokų padėdavo silpniau besimokantiems.

1939 m., baigęs gimnaziją, turėjo pradėti savarankišką gyvenimą, nes tėvai materialiai paremti negalėjo. Iš pradžių ėmėsi darbo Kazlų Rūdos miškų urėdijoje, bandė stoti į matininkų kursų, o nepavykus ėmėsi mokytojauti Alytaus apskrityje Seirijų valsčiaus Avižienių pradinėje mokykloje. Metus padirbėjęs mokytoju ir susikaupęs šiek tiek pinigų, pagaliau galėjo įgyvendinti norą toliau mokytis ir tobulėti, tad 1940 m. įstojo į Žemės ūkio akademiją Dotnuvoje. Agronomijos fakulteto kursą išklaušė vokiečių okupacijos metais. Baigęs akademiją, nuo 1944 m. pradžios, dirbo Kruonio rajone agronomu, vėliau žemės ūkio skyriaus vyresniuju agronomu. 1946–1948 m. buvo Respublikinės sėklų kontrolės ir žemės ūkio augalų karantino inspekcijos agronomas inspektorius. 1948 m. pradėjo dirbti Augalininkystės katedroje, vadovaujamoje prof. J. Kriščiūno, o lapkričio 16 d., tuometinio LŽŪA rektoriaus M. Micelio įsakymu, paskirtas Bendrosios žemdirbystės

katedros asistentu. 1949 m. sausio 20 d. gavo ŽŪA pažymėjimą, patvirtinantį vokiečių okupacijos metais suteiktą diplomuoto agronomo vardą.

Aukštojo mokslo diplomą, suteikiantį mokslinio agronomo kvalifikaciją, gavo tik 1952 m., pakartotinai išlaikęs visų dalykų egzaminus ir apgynęs diplominį darbą tema: „Sorų sėjos laiko, sėjos būdų ir sėklos kiekio įtaka sorų derlingumui“.

Dirbdamas Žemdirbystės katedroje vykdė didelės apimties ilgamečius žieminių javų agrotechnikos bandymus, kurių pagrindu buvo paruoštos išsamios rekomendacijos apie tinkamiausią javų sėjos laiką, sėklos normas ir priešsėjus. Tuo pačiu metu dėstė žemdirbystės kursą Žemės ūkio ekonomikos ir Hidromelioracijos fakultetų studentams, žemdirbystės ir augalininkystės – Žemės ūkio inžinerijos fakulteto studentams, o pievininkystės – Agronomijos fakulteto studentams. 1954 m. rugsėjo 1 d. paskirtas Augalininkystės katedros vyr. dėstytoju. Vadovaujamas prof. J. Kriščiūno, tyrė sorų agrotechniką Lietuvos sąlygomis. Šių tyrimų pagrindu 1955 m. parengė ir sėkmingai apgynė žemės ūkio mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Svarbesnieji sorų agrotechnikos klausimai Lietuvos TSR“. Tais pačiais metais A. Petkevičius sukūrė šeimą su buvusia studente Jūra, užaugino dukrą Audronę ir sūnų Gintarą, sulaukė trijų vaikaičių.

Šalia tiesioginio dėstytojo darbo būsimas profesorius palaikė glaudžius ryšius su žemės ūkio gamybos darbuotojais, vykdė didelius gamybinius bandymus, konsultavo, organizavo gamybinius seminarus, skaitė paskaitas žemės ūkio darbuotojų kvalifikacijos kėlimo kursuose, daug rašė periodinėje spaudoje, dirbo Agronomijos fakulteto mokslo darbų redaktoriumi, buvo aktyvus Žinijos draugijos ir Mokslinės techninės kūrybos draugijos narys. Ne vienus metus buvo renkamas Noreikiškių apylinkės tarybos deputatu ir Kauno rajono liaudies teismo tarėju.

1961 m. balandžio 6 d. paskirtas docentu, o 1962 m. gruodį jam suteiktas docento pedagoginis vardas. Sukaupęs turtingą mokslinę ir pedagoginę patirtį, docentas A. Petkevičius daug dėmesio skyrė tiesioginiam darbui su studentais, vadovavo diplominiams darbams ir gamybinėms praktikoms. Vasaromis važiavo į ūkius tikrinti praktiką atliekančių studentų, o atostogavo žiemą.

Studijų procesui palengvinti ir patobulinti parengė daug įvairių metodinių patarimų ir nurodymų, su prof. A. Stancevičiumi parašė „Vadovą

varpinėms žolėms pažinti“, „Vadovą varpinėms ir ankštinėms žolėms pažinti“ ir knygą „Pašariniai pievų ir ganyklų augalai“. Darbas su šiais leidiniais reikalavo be galo didelio kruopštumo ir aukščiausio lygio profesinių žinių, o jų skaitytojai (ypač studentai) galėjo nesudėtingai, nuosekliai ir tiksliai atpažinti pievų ir ganyklų augalus. Kartu su doc. K. Rimkumi 1970 m. parašė vadovėlį „Pievininkystė“. Plati erudicija, turtinga mokslinio darbo patirtis ir neišblėstantis noras tobulėti atvedė būsimą profesorių prie atliktų ilgamečių tyrimų apibendrinimo, kurie buvo išdėstyti 1973 m. sėkmingai apgintoje žemės ūkio mokslų daktaro disertacijoje. Už nuoširdų, įvairiapusišką ir rezultatų darbą šalies žemės ūkio labai ir sėkmingą pedagoginę veiklą A. Petkevičiui 1974 m. spalio 25 d. suteiktas Lietuvos nusipelnusio agronomo garbės vardas.

Naujasis habilituotas mokslų daktaras 1975 m. išrinktas Žemdirbystės katedros profesoriumi, 1977 m. jam patvirtintas profesoriaus pedagoginis vardas. Šalyje sparčiai intensyvėjant žemės ūkio gamybai, tuometinės Lietuvos žemės ūkio akademijos (LŽŪA) mokslininkai ėmėsi didelių užsakomųjų tyrimų: „Specialių žolynų sudarymas stambioms galvijų fermoms“ (1976), „Pievų ir ganyklų atnaujinimo darbų technologijos ir mašinų sistemos parinkimas“ (1978). Prof. A. Petkevičius buvo daugelio šių tyrimų metodikų bendraautoris, aktyvus vykdytojas, tyrimų rezultatų apibendrintojas ir rekomendacijų gamybai rengėjas.

1982 m. įkūrus Pašarų gamybos katedrą profesorius perėjo dirbti į ją. Dėstė pievininkystės kursą Agronomijos fakulteto studentams, o žiniomis apie pašarų gamybą dalijosi su kvalifikacijos kėlimo fakulteto klausytojais. Tuo pačiu metu aktyviai dalyvavo užsakomuosiuose tyrimuose „Žaliųjų pašarų konvejerio sudarymas“ (1984) ir „Žolinių pašarų gamybos intensyvinimas panaudojant produktyvias žoles“ (1985). Profesorius ilgus metus vadovavo studentų mokslinės draugijos „Pievininkystės“ būreliui, efektyviai organizavo studentų mokslinį darbą, vadovavo įvairius pašarinių žolių bandymus vykdančių disertantų darbui. Jam vadovaujant buvo sėkmingai parengtos ir apgintos devynios mokslų kandidato (daktaro) disertacijos. Profesorius buvo daugybės disertacijų oponentas ir vadovėlių recenzentas, organizavo dėstytojų mokslines konferencijas, redagavo LŽŪA mokslo darbus.

Prof. A. Petkevičius neapsiribojo vien mokslinė ir pedagogine veikla. Darbštus ir kvalifikuotas specialistas buvo įtrauktas į daugelio mokslinių tarybų veiklą – ne tik LŽŪA, bet ir kitose mokslo įstaigose, buvo Lietuvos mokslo tarybos nostrifikacijos komisijos narys. Profesorius dirbo „Žemės ūkio enciklopedijos“ redaktorių kolegijoje, pats enciklopedijai parašė 78 straipsnius, recenzavo ir redagavo daugybę kitų autorių straipsnių.

1988 m. Pašarų gamybos katedrą prijungus prie Augalininkystės katedros, profesorius joje dirbo iki išėjimo į rentą 1993 m. – dėstė pievininkystės kursą. Žemės ūkio akademijoje išdirbęs 45-erius metus, sukaupęs 38-erių metų mokslinio darbo stažą, išliko darbingas ir energingas net sulaukęs 74-erių.

1993 m. išėjęs į rentą dar išleido vadovėlį „Pašarininkystė“, „Augalininkystės pagrindinių sąvokų žodynėlių“ penkiomis kalbomis, lankėsi katedroje, domėjosi kolegų vykdomais moksliniais tyrimais, aktyviai rašė į periodinę spaudą.

Prof. A. Petkevičiaus plunksnai priklauso: du vadovėliai, trys vadovai, 34 brošiūros (rekomendacijos gamybai, informaciniai leidiniai, metodiniai nurodymai ir patarimai studentams), 78 enciklopediniai straipsniai, 234 moksliniai ir mokslo populiarinimo straipsniai.

Svarbiausi šios iškilios asmenybės bruožai buvo begalinis darbštumas, kuklumas ir geranoriškumas. Profesorius visada turėjo aiškias ir tvirtas moralines nuostatas, buvo nuoširdus savo Tėvynės patriotas, ilgus darbo dešimtmečius akademijoje sugebėjo išlikti ištikimas įsitikinimams – taip ir neįstojo į partiją. Lietuvos nepriklausomybės priešaušryje buvo aktyvus ir neabejingas Nepriklausomybės gynėjas. Periodinėje spaudoje parašė daug straipsnių, kuriuose išreiškė savo poziciją šaliai ir visuomenei aktualiais klausimais.

Profesorius mirė 2004 m. rugpjūčio 14 d., nugyvenęs 84-erius prasmingus ir turiningus metus. Palaidotas Tabariškių kapinėse, Kauno rajone.

Doc. dr. Evaldas KLIMAS
VDU Žemės ūkio akademija,
Žemės ūkio ir maisto mokslų institutas